

KARDÓKÉL

A Debreceni Orvostudományi Egyetem lapja 5. évfolyam 1996. április

A tartalomból:

Megújult a szerkesztőség

A rektori Hivatal hírei

Bemutatkozik az új Diákönkormányzat

Barkácsrovat

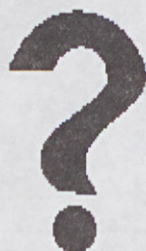
Főzőcske, de óvatosan

Mozi - Underground

Zeneféleség

Új emberek a Kollégiumi Bizottságban

Ezt a képet grafikusunk készítette a szerkesztési munkálatokról. Másnap új szemüveget készíttetett magának.

Olvasd el figyelmesen az egész újságot, s szíved felderül nyomban, meglátod!

(kevésbé elismert ismeretlen költő)

(Egy ennél is jobbat olvashatsz a 13. oldalon - a szerk.)

Megjelenik havonta

Helló, helló mindenkinek, üdvözlünk, kedves Olvasó!

Jól gondolod: nem a szemed káprázik, tényleg megváltozott egy kicsit ez az újság. Például csináltunk neki egy zseniális logót, meg vannak benne csodaszép grafikák, meg nagyon jó cikkek, meg minden. Am mielőtt agyondicsérném magunkat (lesz öntömjénezés így is elég), hadd szóljak néhány szót a Kérdőjelről, arról, hogy miről fog szólni és hogy miért éppen rólam (ez vicc volt).

Ez az első oldal ezentúl imádott újságunkról fog mindenki számára hasznos információkat adni, itt fogom elsírni, hogy nekem mi nem tetszik, de itt fognak az Olvasók is panaszkodni, hogy pl. "ezt a szerkesztőt vigyétek onnan, de gyorsan" etc. Az olvasói kérésekre, panaszokra, észrevételekre itt fogok napnál is világosabb, tagolt válaszokat adni (természetesen igyekszünk minden kérést teljesíteni). Előfordulhat, hogy egy oldal kevés is lesz neki (namerthogy én ennyire optimista vagyok), ebben az esetben három dolog történhet:

1. Hagyjuk az egészet és elmegyünk kuglizni.
 2. Két oldalasra bővítjük ezt a rovatot.
 3. Addig gyömöszöljük a Word-del, míg be nem fér egy oldalra.
- Kétségtelen, hogy legegyszerűbb az első megoldás, a harmadik viszont a legolvashatatlanabb, így hát nem marad más hátra, mint a 2. megoldás.

Az ezt követő nyolc oldal tartalmazza a Rektori Hivatal híreit és egyéb többé-kevésbé hivatalos cikkeket Filep Tibor szerkesztésében. Az újság ezen része elsősorban a Klinikák dolgozóit hivatott informálni (*ami nem jelenti azt, kedves hallgatótársaim, hogy Ti bele sem olvastok, mert azért igen sokszor rólatok is szó lesz, úgyhogy tessék böngészgetni!*); ebbe a részbe mi nem is kívánunk beleszólni.

Ezután hat oldalon képviselteti magát a diákság saját cikkeivel. Ezért aztán nagyon **fontos**, hogy írjatok bármiről, amit jónak láttok. Ha nagyon sok igényes cikk érkezik, akkor az újság nagyobb terjedelemben fog megjelenni (az élet egyszerű). Tudniillik, sehol sincs megírva, hogy ez az újság maximum 16 oldal lehet (*igazság szerint meg van írva - én írtam meg -, de ezen lehet változtatni*). Egy dolog biztos: ha egyetlen cikk sem érkezik, az újság akkor is megjelenik 16 oldalon, igaz, hogy hetet én fogok belőle írni (remélem sikerült mindenkit meggyőzőnöm, hogy jobb, ha ez nem történik meg).

Nos akkor nem maradt más hátra, mint jó szórakozást kívánni mindenkinek, tehát:

Jó szórakozást!

Sipőcz Csaba

Kérdőív!

(nem olyan nagyon fontos kitölteni, sőt az a legjobb, ha senki nem tölti ki, mert az azt jelenti, hogy mindenki tökéletesen elégedett az újsággal. Akinek meg baja van vele, annak itt a lehetőség, mert ugye néma gyerekek minek mikrofon. Nem is kell messze vinni, minden kollégiumban lesz egy ládikó, amelybe bedobhatod. Ja, majd elfelejtettem: **nem kell** az egész újságot bedobni, elég ha kivágod ezt az ívet (majd igyekszünk úgy megcsinálni, hogy ezzel a túloldalon pont az én nyakamat vágod keresztül) (*nem sikerült - a szerk.*))

1. A cikkek színvonala (belbecs)

- szódával elmegy
- na, jó
- (szótlanságod lenyűgöz)
- egyéb, éspedig:.....

3. Milyen messze van a láda?

- a hídon túl (by catcher)
- mint a híd
- a hídnál közelebb
- egyéb, éspedig:.....

5. Akarsz-e cikket írni beléje?

- nektek? soha!
- hirtelen nem is tudom
- már kész is van
- egyéb, éspedig:.....

7. Figyelsz egyáltalán?

- mi van?
- igen
- csupa fül
- egyéb, éspedig:.....

2. Hogy dolgoztak a nyomdászok? (külcsín)

- hát, nem gyulladt meg a gép a kezük alatt....
- mi a fene
- hmmm... pretty kewl
- egyéb, éspedig:.....

4. Milyen sűrűn jelenjen meg?

- never, never, never
- ööö...izé....
- ennél gyakrabban
- egyéb éspedig:.....

6. Az írók humora

- te megerőszkolod a rock'n'rollt!
- ?
- BRuhahÁhahhhahhahh!
- egyéb, éspedig:.....

8. Akarsz-e apróhirdetni?

- ki ne találj!
- mit?
- csomót
- egyéb, éspedig:.....

Bármilyen egyéb észrevételedet kérek, írd ide:.....

.....

A Rektori Hivatal hírei

A Debreceni Universitas tagintézményei az utóbbi években kialakult gyakorlatnak megfelelően ezúttal is közös nyilvános ünnepi tanácsülés keretében emlékeztek 1996. március 14-én délután a Kossuth Lajos Tudományegyetem aulájában az 1848-49-es forradalom és szabadságharc évfordulójára.

A Himnusz elhangzása után Dr. Lovas Rezső akadémikus, a Debreceni Universitas igazgatótanácsának az elnöke mondott ünnepi beszédet. A kulturális programot a KLTE és a DOTE kórusainak, valamint a közös kórusnak - a kor hangulatát idéző - előadása tette emlékezetessé Gebri Bernadett és Berkesi Sándor karnagy vezényletével.

Az alapítványi pályázatok díjait és az intézményi díjakat a hagyományoknak megfelelően ezen ünnepség keretében a Debreceni Universitas társintézményeinek vezetői adták át a nyerteseknek.

A Debreceni Orvostudományi Egyetem alapítványi pályázatainak 1996 évi díjait Dr. Muszbek László akadémikus, egyetemi tanár, a DOTE rektora nyújtotta át a a DOTE következő oktatóinak, illetve hallgatóinak:

Az Oláhné Mezei Róza Alapítvány 1996. évi díjait az orvostudományi egyetem következő - 35. életévüket be nem töltött - orvosai nyerték el kiemelkedő tudományos kutató munkájuk elismeréséül: Dr. Hevessy Zsuzsanna tanársegéd (Klinikai Kémiai Intézet), Dr. Nagy Péter Ph.D. hallgató (Biofizikai Intézet), Dr. Szigeti Gyula tanársegéd (Élettani Intézet), Dr. Szabó Judit tanársegéd (Mikrobiológiai Intézet), Kulik Ákos tudományos segédmunkatárs (Anatómiai Szövet és Fejlődéstan Intézet).

Dr. Dénes Magda - orvostanhallgatónők számára létesített - 1996. évi alapítványi díját az alapítvány kuratóriuma jó tanulmányi eredménye, aktív közösségi munkája és kiemelkedő tudományos diákköri tevékenysége elismeréséül: Szabó Lilla V. éves, Cserepesi Helga V. éves, Sipos Tímea VI. éves orvostanhallgatónak ítélte oda.

A Dr. Dreguss Miklós alapítvány 1996. évi díját jó tanulmányi eredménye, aktív közéleti tevékenysége és anyagi támogatást indokoló szociális körülményei alapján Kellermann Mónika VI., Cserepesi Helga V., Kiss Zoltán VI., Plósz János III. és Tőkés Levente IV. éves orvostanhallgató nyerte el.

A Jó tanuló - Jó sportoló címet és 1996 évi díját jó tanulmányi eredménye, egyéni sportokban elért minősítése, csapatsportban kifejtett teljesítménye és egyetemista sportolóhoz méltó emberi és közösségi magatartása elismeréséül Bágyi Kinga V. éves orvostanhallgató kapta. Az ünnepség a Szózat közös éneklésével ért véget.

A Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem rektorával kapcsolatban a közelmúltban a napi sajtóban megjelent híradások háttérének korrekt megvilágítása céljából a SZOTE egyetemi titkára alábbi levelet illetve nyilatkozatot küldte tájékoztatásul Dr. Muszbek László rektor úrnak:

Igen tisztelt Rektor Úr!

A sajtóban az elmúlt napokban megjelent híradásokra való tekintettel tájékoztatásul mellékelten megküldöm a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Tanácsának 1996. március 12-i ülésén titkos szavazással hozott határozatát. Az Egyetemi Tanács szükségesnek tartotta, hogy a mellékelt nyilatkozatban rögzítse véleményét, mivel a vizsgálat kezdeményezője, egyben a Művelődési és Közoktatási Minisztérium által létrehozott tényfeltáró bizottság egyik tagja - a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára, listás országgyűlési képviselő - a feltáró munka megkezdése előtt sajtónyilatkozatokat adott, valamint a fenti politikai rangját hangsúlyozva az első bizottsági ülést közvetlen - követő időpontra sajtótájékoztatót szervezett. Szeged, 1996. március 20.

Tisztelettel Dr. Dombi György egyetemi titkár.

A Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Tanácsa 1996. március 12-én tartott ülésén a Művelődési és Közoktatási Minisztérium tényfeltáró vizsgálata kapcsán az érintett Rektor távollétében - Dr. Jancsó Gábor egyetemi tanár, az Egyetemi Tanács titkára levezető elnökle mellett - titkos szavazással 18 igen, 3 nem, 1 tartózkodás mellett a következő nyilatkozatot fogadta el:

Nyilatkozat

A Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Tanácsa, mint az Egyetem legfőbb döntéshozó testülete - amely a Rektor személyét érintő kérdésekben törvényi felhatalmazással bír - rosszállását fejezi ki amiatt, hogy az illetékes szervek az Egyetem vezetője ellen indított tényfeltáró vizsgálatról előzetesen nem tájékoztatták. Az Egyetemi Tanács kifogásolja, hogy a vizsgálatot megelőző időszakban számos sajtónyilatkozat látott napvilágot, ami nem szolgálta az objektív tájékoztatást. Az Egyetemi Tanács meg van győződve arról, hogy a Rektor az Egyetem érdekeit szem előtt tartva, tisztességes szándékkal intézte az Egyetem ügyeit, még akkor is, ha bizonyos lépései esetleg vitathatók. Egyoldalúnak és a pártatlan tényfeltárást megkérdőjelezhetőnek tartja azt az eljárást, hogy a vizsgálatra kizárólag a Rektort és a vele szembenállókat hívták meg. A Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Tanácsa.

Az Egyetemi Tanács ülése

A Debreceni Orvostudományi Egyetem Tanácsa 1996. március 14-én rendkívüli ülést tartott, amelyen Dr. Muszbek László akadémikus, egyetemi tanár elnökölt. A rendkívüli tanácsülés összehívását az indokolta, hogy a meghirdetett két egyetemi tanári állásra benyújtott pályázatokat az Egyetemi Tanács véleményével 1996. március 16-ig kellett a művelődési és közoktatási miniszternek előterjeszteni.

A napirend tárgyalása előtt az elnök bejelentette, hogy a tartósan külföldön tartózkodó Dr. Seres Tamás egyetemi adjunktus helyett Dr. Illés Árpád egyetemi adjunktust a III. sz. Belklinika oktatói az Egyetemi Tanács oktatói képviselő tagjává választották. Ismertette az Egyetemi Tanáccsal, hogy az Anatómiai, Szövet- és Fejlődéstani Intézetbe meghirdetett egyetemi tanári állásra Dr. Matesz Klára, az intézet habilitált egyetemi docense nyújtott be pályázatot, amelyet a Tudományos és Oktatási Bizottság szavazatainak a birtokában a Dr. Udvardy Miklós oktatási rektorhelyettes által vezetett - Dr. Csiba László egyetemi tanár, Dr. Varga Mihály egyetemi docens és Máthé Levente IV. éves fogorvostanhallgató összetételű - bizottság véleményezett. Az Egyetemi Tanács a bíráló bizottság Dr. Matesz Klára egyetemi tanári kinevezését támogató javaslatát 55 igen, 3 tartózkodás, 9 nem szavazattal jóváhagyta.

A Gyermekgyógyászati Klinikára meghirdetett egyetemi tanári állásra Dr. Maródi László habilitált egyetemi docens, az orvostudomány doktora nyújtotta be pályázatát, amelyet a Tudományos-, az Oktatási és a Klinikai Bizottság szavazatainak birtokában a Dr. Szegedi Gyula klinikai rektorhelyettes által vezetett, Dr. Oláh Éva egyetemi tanár, Dr. Ádány Róza egyetemi tanár, Dr. Bégány Ágnes egyetemi adjunktus és Kellermann Mónika orvostanhallgató összetételű ad hoc bizottság véleményezett. Az Egyetemi Tanács a bíráló bizottság Dr. Maródi László egyetemi tanári kinevezését támogató javaslatát 46 igen, 6 tartózkodás, 16 nem szavazattal jóváhagyta.

Dr. Muszbek László bejelentette, hogy Göncz Árpád köztársasági elnök úr a március 15-i ünnepség alkalmából Széchenyi díjat adományoz Dr. Székely György akadémikus, egyetemi tanár úrnak kiemelkedő tudományos munkássága és iskolateremtő egyetemi tanári tevékenysége elismeréséül. A magas kitüntetés Egyetemünk számára is elismerést jelent, ezért jókívánsága és gratulációja kifejezése mellett javasolta az Egyetemi Tanácsnak, hogy Dr. Székely György professzor érdemeit külön határozatban is ismerje el. Az ET a javaslatot elfogadta.

A Felsőoktatási Törvény módosításával és az egyetemi integrációval kapcsolatban emlékeztetett az Egyetemi Tanács korábbi állásfoglalásaira, amelyek meghatározták azokat a sarokpontokat, amelyek az egyetem vezetésének a tevékenységét megszabták.

Eszerint törekedni kell arra, hogy a DOTE az integrált struktúrában belül is őrizze meg önálló jogi személyiségét, megmaradjon többkarú egyetemi struktúráként, az elméleti intézetek és a klinikák egy-

sége megmaradjon, a betegellátás területén az önálló gazdálkodási rendszert biztosítsák, a Népjóléti Minisztérium és az Orvosi Kamara meghatározott jogai és kötelezettségei a törvényben is megjelenjenek, a szakorvosi képesítés joga az orvostudományi egyetem hatáskörébe kerüljön.

A Felsőoktatási Törvény kidolgozása során újabb fejlemények és lehetőségek merültek fel. Az egyik az, hogy a teljes, többkarú integrált egyetem és a jelenlegi szakegyetemi rendszer közé beépült egy olyan struktúra, amely reményt ad arra, hogy számunkra megfelelő, integrált szervezeti formába léphetünk be. Ez az egyetemi szövetségi struktúra, azt jelenti, hogy az egyetemek megőrizhetik nevüket, diploma adási jogukat és a teljes akadémiai önállóságot. Sikerült elérni, hogy a jelenlegi módosított változatban az önálló jogi személyiség megtartásának a lehetősége is megmaradjon.

A klinikák és az elméleti intézetek egységét is sikerült elérni, valamint a többkarú struktúrákat is megőrizni. Problémák vannak a szövetségbe belépő tagintézmények önálló gazdálkodásával. Az orvosegyetemek érdeke a betegellátással kapcsolatos gazdálkodási tevékenység elkülönített kezelése. Remélhetőleg ezt is sikerrel lehet kezelni. A másik problémánk a térítéses orvosképzés. Több megoldás is lehetséges, alapítvány, közhasznú társaság, stb. Nem biztos, hogy ezt a kérdést a felsőoktatási törvényben kell megoldani. Szükség van a Népjóléti Minisztérium bizonyos, az orvosképzéssel kapcsolatos jogainak és kötelezettségeinek a megjelenítésére a felsőoktatási törvényben, ami extra forrás bevonását is jelentené az orvosképzésbe. Azt is egyértelműen le kell szögezni, hogy az orvosegyetemeken folyó betegellátás a Népjóléti Minisztérium kompetenciájába tartozik. Reméljük, hogy a szakorvosképzés felsőoktatási tevékenységként való elismerése is valóra válik. A Felsőoktatási Törvény módosításával kapcsolatos vitákban tehát elértünk bizonyos eredményeket, de tovább kell folytatni az orvos- és egészségtudományi képzés hatékony képviselését.

A témával kapcsolatos egyik hozzászólásból kiderült, hogy egy Kossuth Rádióban elhangzott interjú során a Pécsi Orvostudományi Egyetem egyik professzora olyan kijelentést tett, miszerint a Medical Center kialakításával oldják meg az integráció kérdését, s ezt a megoldást a DOTE is támogatta. Válaszában Dr. Muszbek László ezt a leghatározottabban cáfolta. Elmondta, hogy a pécsi koncepció szerint orvoskarként, nem pedig többkarú struktúrában lépne be az orvosegyetem az Universitasba, ami a szakmai és gazdálkodási önállóság elvesztését jelentené. Ezt követően rátért az Egyetemi Tanács egy előző - a DOTE informatikai rendszerével foglalkozó - ülésén hozott határozatára, melynek értelmében megbízták a Budapesti Műszaki Egyetem egyik docensét a hálózat felmérésével, amelynek a jelentéséből különböző következtetéseket lehet levonni. Megkapták egy a FEFA által kijelölt szakértő jelentését is, amelyet Pethő Attila professzor nem fogadott el. A hálózattal

kapcsolatos jelentés megtekinthető a Rektori Hivatalban.

A Népegészségügyi Iskola megvalósítása ügyében egyetemünkön jártak a Világbank képviselői, akik tárgyaltak az iskola elhelyezéséről s megfelelőnek találták a Kassai úti volt szovjet laktanya területén történő elhelyezést. Az épület rendbehozatalára 40 millió Ft világbanki támogatást nyújtanak, aminek kb. a duplájára lesz szükség, a maradék 40 millió Ft fedezetét más forrásokból teremtik elő.

Végül tájékoztatást adott a Külföldi (TOK) Hallgatók Érdekvédelmi Szövetségének a megalakulásáról.

Dr. Fésüs László tudományos rektorhelyettes tájékoztatta az Egyetemi Tanácsot Dr. Vojcek László, egyetemünk volt munkatársának a DOTE-val kapcsolatos peres ügyéről. A Hajdú-Bihar megyei Bíróság a DOTE-t kötelezte arra, hogy a mellékelt közleményt tegye közzé a Hajdú-Bihari Naplóban és a Kérdőjelben. Az egyetem vezetése az ügyben a Legfelsőbb Bírósághoz fordult.

Dr. Muszbek László rektor tájékoztatta az Egyetemi Tanácsot az Egyetemnek a betegellátó tevékenységgel kapcsolatos Fejlesztési Tervéről, amelyet a tanácsülés anyagaként az egyetemi tanácsstagok kivonatosan írásban is megkaptak. Az anyagot az egyetem vezetése a Népjóléti Minisztérium illetékes vezetőivel történt előzetes megbeszélés után állította össze és a Klinikai Bizottság jóváhagyta.

Dr. Szegedi Gyula klinikai rektorhelyettes elmondta, hogy az általános restrikciónál a DOTE-n nem lesz ágyszámcsökkentés, hiszen Hajdú-Bihar megye betegágyainak alacsony száma ezt nem teszi lehetővé, ill. indokoltá. Ugyanakkor bizonyos átcsoportosításokra egyetemen belül is szükség lesz.

Ez történt...

Március 18-án egyetemünkre látogatott Dr. Csehák Judit országgyűlési képviselő, a Parlament Egészségügyi és Szociális Bizottságának elnöke. Programja keretében látogatást tett a Szívsebészeti Centrumban, ahol Dr. Péterffy Árpád professzorral megbeszélést folytatott a szívsebészeti betegellátás finanszírozási problémáiról és azok megoldási lehetőségéről.

Dr. Muszbek László rektorral és a rektorhelyettesekkel folytatott eszmecsere során annak a lehetőségét mérlegelték, hogy a Művelődési és Közoktatási Minisztérium főfelügyelete mellett milyen lehetőséget lehetne teremteni a népjóléti tárcának az orvosképzés szakmai irányításának és felügyeletének a bevonásába. Szorgalmazták, hogy a törvényhozásban ennek a feltételeit és anyagi forrásait kellene kidolgozni és megoldani.

Március 20-án Hajdú-Bihar megyei programja keretében egyetemünkre látogatott Dr. Kökény Mihály a Népjóléti Minisztérium politikai államtitkára, akit Dr. Muszbek László rektor a rektorhelyettesek és a gazdasági főigazgató társaságában fogadott. Az esz-

mecsere során időszerű egyetempolitikai és gazdasági, valamint fejlesztési kérdések kerültek megbeszélésre.

A DOTE Doktori Tanácsa és Tudományos Diákköri Tanácsa március 21-23-ig rendezte a Debreceni Orvostudományi Egyetem 1996. évi tudományos diáktalálkozóját egyetemünk Ph.D. és TDK hallgatóinak a részvételével. A konferencia jelentőségét a legérzékletesebben Prof. Dr. Fésüs László tudományos rektorhelyettesnek a rendezvény programfüzetéhez írt bevezető sorai fejezik ki: "A Debreceni Orvostudományi Egyetem tudományos életének új és reményeink szerint hagyományteremtő eseménye az idén először megrendezésre kerülő közös TDK-Ph.D. konferencia. Alkalmat ad ez a rendezvény arra, hogy együtt mutassák be eredményeiket a tudományos diákkörben a kutatás izgalmas világába éppen bekapcsolódott hallgatók és a már kiforrott kísérletes programmal dolgozó doktoranduszaink. Jó lehetőség ez arra is, hogy a csaknem három éve elindult doktori programjaink bemutatkozzanak az egyetem közvéleménye előtt, ma már kilenc ilyen program, iskola működik több mint száz témavezetővel és közel 120 doktorandusz fiatalal. Egyetemünk vezetése azt szeretné, ha erre a két napra feljűjünk, a jövő kutató-, oktatógenerációjának reprezentánsai felé fordulna a figyelem, ha jelenlétünkkel, észrevételeinkkel, javaslatainkkal minél többen segítenénk munkájukat és járulnánk hozzá a konferencia sikeréhez, ezen keresztül kutatómunkájuk eredményességéhez. Terveink között szerepel, hogy e minden évben megrendezésre kerülő konferencia központi eseménye lesz a kialakuló DOTE Tudományos Napok-nak."

Tizenöt szekcióban 9 tudományos diákkörös hallgató és 6 doktorandusz előadása hangzott el, melyek közül a bíráló bizottságok a következő előadókat részesítették díjazásban:

Ph.D. hallgatók díjazottai: Dr. Nagy Péter I. évf. hallgató (Biofizikai Intézet), Dr. Nemes Zoltán II. évf. hallgató (Biofizikai Intézet), Dr. Szigeti Gyula III.évf. hallgató (Élettani Intézet).

TDK hallgatók díjazottai: I. díj: Garrick Slate TOK I. évf. hallgató (Klinikai Kémiai Intézet), II. díj: Poncsák Anikó V. éves ÁOK hallgató (Kórleletani Intézet), III.-IV. díj: Bereczki Géza FEFA szakbiológus V. éves hallgató (Élettani Intézet) és Szűcs Péter IV. éves ÁOK hallgató (Anatómiai-Szövet és Fejlődéstani Intézet), V. díj: Tóth Attila FEFA molekuláris biológus V. évf. hallgató (Orvosi Vegytani Intézet), VI. díj: Boczán Judit IV. évf. ÁOK hallgató (Élettani Intézet) és Petkó Zsolt V. évf. ÁOK hallgató (Biológiai Intézet).

Kitüntetések:

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc 148. évfordulója alkalmából nemzetközileg elismert, kiemelkedő, iskolateremtő tudományos tevékenysége elismerésül Dr. Székely György akadémikus, egyetemi tanár Széchenyi díj kitüntetésben részesült. A kitüntetést a március 15-i ünnepségen a Parlamentben Göncz Árpád köztársasági elnök adta át.

Munkája a hobbjá

Beszélgetés a Hatvani-díjas Damjanovich professzorral

Debrecen művelődéstörténetének jelentős alakja volt a XVIII. században élt legendás hírű polihisztor, Hatvani István. A teológia és az orvostudományok doktorát a debreceni diákok adomáiban „magyar Faust”-nak is nevezték. Küllhoni egyetemek hívták professzornak, de ő a Református Kollégium matematika-fizika-kémia szakos tanára maradt.

Debrecen város önkormányzata díjat nevezett el róla. Ez év március 14-én Damjanovich Sándor professzor, a DOTE Biofizikai Intézet igazgatója vehette át a Hatvani-díjat.

Damjanovich professzor a családjával kertes házban lakik Józsan. Egyik nap felesége megkérte, gereblyézzé össze a diófa leveleit, mert az kiírta a füvet. Micsoda? – hüledezett a professzor. Akkor még nem tudta, hogy ez év januárjában közleménye jelenik meg egy svájci-amerikai szakfolyóiratban a dió levelében és héjában található hatóanyagról. Ami valóban növényi növekedést gátló szer. Kutatásának eredményeként kiderült, hogy ez a hatóanyag az immunszabályozást képes befolyásolni az emberi szervezetben. Ha valamilyen téma foglalkoztatja, nem lehet akadály a elmélyülésnek. Ha itthon nincsenek meg a kutatási lehetőségek, igénybe veszi tudományos kapcsolatait, s feltérképezi, hova induljon. Harminckét évesen lett a Biofizikai Intézet igazgatója. Naponta 12-14 órát dolgozik, négy éve nem volt szabadságon. Élete és munkája összefonódik. Legfőbb hobbjá is a munkája. Intézetének felszereltsége – a nemzetközi tudományos kapcsolatoknak köszönhetően is – korszerű. Kutatásairól rendszeresen jelennek meg cikkek angol, német nyelvű szakfolyóiratokban, szakkönyvekben.

– Először orvosi fizika, majd biofizika lett az önök által oktatott

tantárgy neve. Mivel foglalkozik ez a tudomány?

– Érdekes, hogy a biokémiát mennyivel könnyebben elfogadja mindenki, noha arról sem tudják, hogy az mivel foglalkozik... Felsorolok egy néhány dolgot: látunk, hallunk, az elektromos áramok az idegrostok mentén vezetnek az ingerületet, vezérlik az agyunkat, a sejtek működésében rengeteg elektromos folyamat van, mechanikai munkavégzés közben izmunk összehúzódik... Egy sor olyan fizikai folyamat játszódik le mindennapi életünkben, amelyek nélkül élni sem tudnánk. A biofizika épp annyira elválaszthatatlan a biológiától, mint a biokémia.

– Az ön pályája rendhagyóan alakult. Az orvosegyetem elvégzése után három évig fizika szakra járt, később a biológia tudományok doktora lett. Miért érdekelte ennyi minden?

– Az orvosi pálya, az orvosegyetem eleve széles rálátású, átfogó szemléletű embereket nevel. Az orvosi kémiától, az orvosi fizikától, a sejtantól, az élettantól kezdve mindenfélét tanulni kell, hiszen az emberi szervezet működése roppant bonyolult folyamat. Hogy ezeket a komplex folyamatokat le tudjuk írni, ahhoz meg kell ismerni. Hogy mi a lehetséges és mi a lehetetlen, azt akkor tudjuk megítélni, ha az orvostudományt valóban természettudományá tesszük. Az orvostudomány az élő természettudományok közé tartozik, a biológia alkalmazott tudományainak egyike. A biológiát – az élővilág törvényszerűségeit – a kémia és a fizika nélkül nem lehet megismerni. Ugyanakkor nemcsak kémiai, és nemcsak fizikai, hanem egy magasabb szintű szervezetségi rendszer. Egy televízióan a működését sem lehet megismerni, ha szétszedjük apró darabokra, és a darabok működését kezdjük el vizsgálni. De a darabok ismerete nélkülözhetetlen az egésznek a meg-

ismeréséhez. Ezek az alaptudományok oly régóta részei az orvoscézésnek, mióta orvoscézés van.

– Az orvostudományi egyetemen végzettek nagy része gyógyításban helyezkedik el. Ön már hallgatóként is a kutatói pályára készült?

– Igen, én kutatóorvos szerettem volna lenni. Középszkolás koromban elsősorban matematikával foglalkoztam, országos versenyeken vettem részt. Gyerekkori vágyálmom volt, hogy kutató legyek. Olvasmányaim, baráti köröm, szüleim, tanárain egyaránt pozitívan befolyásoltak.

– Már 1968 óta a Biofizikai Intézet vezetője. Mi az intézet fő kutatási területe?

– Mielőtt idekerültem, élettani, kórélettani kutatásokat végeztem sejteken és állatokon. Egy Pécsről átkerült fiatal gyakornokkal, Somogyi Bélával – aki azóta a Pécsi Orvostudományi Egyetem Biofizika Intézetének professzora –, matematikai modellezéssel foglalkoztunk. Enzimek működését modelleztük. E kutatások kapcsán kerültem el a Solvay-konferenciára, amit az 1920-as évek óta háromévenként rendeznek meg. Úgy kezdődött, hogy a milliárdos Solvay saját költségén összehívta a tudósokat, hogy eladja nekik saját rossz ötleteit. Nagyszerű tudósok vettek részt ezeken az összejöveteleken, például Einstein, a magyarok közül még csak Szentgyörgyi Albertet hívták meg. Erre nem lehet jelentkezni, ide csak meghívottak jöhetnek. Engem Prigogine, egy orosz származású Nobel-díjas belga professzor hívott meg. Matematikai modellezésünket kísérletekkel követtük. A mikrokozmoszt és az enzimek működését próbáltuk leírni és mérni fizikailag, matematikailag, a környezet paramétereinek figyelembevételével. Rickey Welch amerikai kutató az általa szerkesz-

tett kötetben külön fejezetet szentelt témánk bemutatásának. Egészen 1978-ig az enzimek kutatásával foglalkoztunk. A göttingeni Max Planck Intézettel kialakult jó szakmai kapcsolat hatására áttértünk a molekuláris és sejtbiofizikai kutatásokra. A kelet-európai régióban miénk volt az első sejtanalizáló készülék. Továbbfejlesztésével is foglalkoztunk. A sejtek közötti kölcsönhatást, a sejtmembránokat, a sejtreceptorok működését vizsgáltuk. Ha a szervezetben egy sejt vírust fertőzött, a másik sejt azt felismeri. A mai napig nem tudjuk, hogy az az élő sejt, ami eltakarítja az ilyen beteg sejteket, hány darab receptorral kerül kapcsolatba. Hogyan történik a kapcsolódás, üzenetváltás – ezzel foglalkozunk.

– Esetleg ezeket a folyamatokat lehet befolyásolni?

– Igen. Ezeket a módszereket – legalábbis kísérleti stádiumban – már a beteggyógyításkor használják. Az immunológia területén alkalmazhatók leginkább kutatási eredményeink.

– Kutatásaikat nemzetközi tudományos kapcsolataik, az aktuális kihívások, és a gyógyítás minőségi javításában való közreműködés egyaránt befolyásolják. Lehetséges, hogy a biofizika is segítségül lesz a ma még gyógyíthatatlannak hitt betegségek legyőzésében?

– Nem lesz, már van. Például az immunsejtekről kiderült, hogy éppúgy van elektromos membránpotenciálja, mint az idegsejteknek. Ha a kálium csatornák működését gátolom, akkor az immunsejtek nem reagálnak. Nem tud védekezni a szervezet. Van olyan betegség, amelyek oka biokémiai, biofizikai módszerekkel meghatározható. Ilyenkor molekuláris biológiai

módszerekkel lehet változtatni a rosszul működő rendszeren. Kifejezetten klinikai kérdés a multidrog-rezisztencia. Lehetnek egy betegség kezelésére szép, új, kitűnően ható gyógyszereink... ha a sejt gondol egyet, és úgy csinál, mint egy hólapátoló. Mindent kilapátol, kidobál, főleg a gyógyszereket. Minket a sejt membránjának vizsgálata foglalkoztat. Ezt úgy lehet elképzelni, hogy a határ egy jó néhány száz méter szélességű terület, ahol egy sor különböző elem, fináncok, határőrök dolgoznak, hogy megfelelő mennyiségben átirányítsák a dolgokat. E folyamat dinamikáját vizsgáljuk.

– A gyógyító klinikákkal állnak-e munkakapcsolatban?

– Igen. Tőlük kapunk vizsgálati anyagokat. Közvetlen kezeléssel nem foglalkozunk, viszont el tudunk végezni olyan vizsgálatokat, amelyek a betegség kezelését befolyásolhatják. Nyitott intézet vagyunk, szívesen működünk együtt más intézetekkel.

– Nagy hangsúlyt fektet a külföldi kapcsolatok ápolására. Intézete arról híres egyetemszerte, hogy az itt dolgozó munkatársak igen nagy számban kapnak lehetőséget külföldi tapasztalatszerzésre.

– Nálunk valóban igen nagy mozgás van. A göttingeni Max Planck Intézetben már több mint tíz kollégám járt. Jelenleg egy kollégám Németországban, egy másik Amerikában van tanulmányúton. Nagyon jó élő kapcsolataink vannak olasz, holland, és svéd intézetekkel is. De hozzánk is járnak több országból. A múlt héten két holland orvos járt nálunk. Ez évben hárman több hónapig a neves amerikai élettudományi intézetben fogunk kutatni.

– A biofizika alaptantárgy az orvosképzésben, első évben vizsgáznak belőle az orvostanhallgatók. Mennyire van megelégedve az érdeklődésükkel és felkészültségükkel?

– Évfolyamonként 200 hallgatót képzünk egyetemünkön. Magyarországon ennyi orvosra nincs szükség. A lakosság számarányához viszonyítva Olaszországban, Svédországban és Izraelben van csak több orvos, mint nálunk. A körülbelül 44 000 orvosból 22 000 Budapesten él. Sok az orvos, rossz az elosztás. A 90-es évek elején körülbelül 5000 orvost vettünk át a környező országokból... A hallgatóink nem realizálják, hogy jó részük már nem Magyarországnak tanul, hanem külföldre. Nem lesz annyi állás, ahányan végeznek. Egy svájci barátom tréfásan azzal vádolt: most „gyártjátok le” a magyar orvosproletariátust... Orvosmunkanélküliség még nincs Magyarországon, de ha nem vizsgázunk, lesz. Csak korszerűen és jól szabad oktatni, hiszen a kutatási eredmények szinte azonnal bekerülnek az oktatásba. A hallgatók nagy részének az a célja, hogy minél hamarabb valahogy túl legyen a nehéz tárgyakon, az egyetemen, s mihamarabb orvos legyen. Pedig ők már a nagyvilággal fognak versenyezni. Van olyan angol kollégám, akinek Spanyolországban kellett évekig dolgoznia, mire újra álláshoz jutott Angliában. A hallgatóinkkal követünk el bűnt, ha nem tanítunk s követelünk kellő mélységben. A diákságot a szigorúsággal és meggyőzőességgel foghatjuk meg. Az egyetem a legjobb diákok számára alapította a Wessprémy-díjat. Eddig negyvenen nyerték el, s büszke vagyok arra, hogy közülük 11 nálunk volt szakorvos.

Pásztor-Balogh Judit

Tudományos kutatónak lenni életforma

Beszélgetés Szabó Gábor professzorral

Szabó Gábor professzor ez év februárjában tudományos tevékenységének elismeréseként a Pro Scientia-díjat vette át a Debreceni Akadémiai Bizottság székházában. Nevéhez fűződik az Orvosi Biológiai Intézet megalakulása 1963-ban, majd vezetése 1993-ig. Jelenleg társprofesszora az intézetnek. A kitüntetés nemcsak az intézetszervező és kutató biológusnak szól. Amellett, hogy számos jelentős tudományos társaság elnöke, vezetőségi tagja, szűkebb pátriájáért is igen sokat tett. Hat éven át rektora volt az Orvostudományi Egyetemnek, a DAB elnökeként pedig a város tudományos életét igyekezett összefogni.

– Nem, én nem vagyok nyugdíjas – mosolyogva rázta a fejét kérdésemre Szabó Gábor professzor úr. Igaz, a naptár szerint jövőre lesz hetven éves, de változatlanul oktat, kutat, továbbképző doktori programokban vesz részt. Hiába, az idő múlása semmilyen tekintetben nem csorbíthatja az olyan ember ambícióját, akinek a fizikai és szellemi aktivitás természetes létformája. A sárospataki éveket, melyek pályaválasztásának meghatározó élményeit jelentették, így idézte:

– „Az élet szép, ha szépnek akarjuk.” Ezt a mondatot jegyezte be családunk egyik fogorvos barátja Paul De Kruif: Akik életünkért harcoltak című könyvébe, melyet nekem ajándékozott. Tizenöt éves koromban ennek az olvasmányélménynek a hatására gondoltam először arra, hogy tudományos pályát válasszak. Ez a mű az emberek gyógyítását szolgáló felfedezésekről szól. Mái is emlékszem, leírta például a kiütéses tífusz kórokozójának megtalálását. Érdekes módon szerepelt benne az égési sebek gyógyításának a problémája is... az a terápia, amit akkor sikeresnek tartottak, nem volt igazi megoldás. Az orvosi felfedezéseknek ilyen saját-

ságos sorsuk van: amikor azt gondolja valaki, igen komoly eredményhez jutott, előfordulhat, hogy azt a későbbi gyakorlat mégsem igazolja. Ugyanettől a szerzőtől elolvastam a Bacilusvadászokat is. Édesapám gyakorló orvosként körzetben dolgozott. A családban a betegek való segítség szándéka magatartásformáló hatású volt. A sárospataki református gimnáziumban érettségiztem. Akkor már inkább a gyakorlati orvoslás vonzott. A második világháborús tapasztalatok is a közvetlen segítségnyújtásra készítették az embert.

A debreceni orvosegyetemi évek kiváló és perspektívát nyújtó előadásai mégis a kutatások felé irányították figyelmemet. Már harmadéves korában díjtalan demonstrátorként dolgozott a Gyógyszertani Intézetben. Szeretettel gondol vissza az akkori intézetvezetőre, Jeney Endre professzorra, aki ha nem Magyarországon él, talán Nobel-díjat kap, 1951-től aspiráns, majd tudományos munkatárs volt az ugyancsak kiváló, tudományos munkára lelkesítő Vályi-Nagy Tibor professzor intézetében.

– *A biológia alaptudomány. Professzor urat 1959-ben a biológia oktatásával bízta meg. Akkor még nem volt önálló biológiai intézete az egyetemnek, az 1963-ban alakult meg. Ennek vezetőjévé önt nevezték ki. Professzor úr megbízásáig, illetve kinevezéséig nem volt biológia oktatás az egyetemen?*

– De volt. A biológiát Magyarországon és így Debrecenben is, már 1933-tól oktatták. Az első magyar nyelvű tankönyv is ez évben született. Az Anatómiai Intézet akkori igazgatója, a kiváló tudós és ember, Huzella Tivadar írta. Európában szinte egyedülállóan magas színvonalú tankönyvet alkotott. A biológiaoktatás történetében példamutatóan első volt. A biológia mint tantárgy, az élővilág speciális kérdéseivel foglalkozó tudományágak legáltalánosabb

törvényszerűségeit ismerteti. A biológiához különböző tudományágak tartoznak, például az állattan, a növénytan, a mikrobiológia, majd később az ebbe a kategóriába tartozó genetika, rendszertan, ökológia, etológia. Voltak köztük olyanok, amelyeket az orvostudományi egyetemen külön-külön tanítottak. Volt szövettani, sejttani, élettani, mikrobiológiai oktatás. A biológia bizonyos elemeit tanították, de az általános törvényszerűségekké foglalkozó tantárgynak nem volt külön tanszéke. Angliában is csak 1949-ben vezették be az általános biológia oktatását. A biológiához tartozik az evolúció – a fejlődés – és a genetika – az öröklés – is. E két területnek jelentős világnézetű vonatkozásai is vannak. Az 1949-ben Magyarországon uralkodó politikai rendszer úgy értelmezte, hogy ideológiáját a biológia oktatása elősegítheti. A materialista világnézet hegemon szerepének biztosítás miatt nagy támogatást kapott a biológia az elemi, a középiskolai és az egyetemi oktatásban. Mindenütt, mint világnézetű összefüggő tárgyat tanították. Ennek következtében az oktatás nem volt teljesen szak-szerű. Az 1950-es években robbanásszerűen fejlődött a genetika, a sejtbológia, és a molekuláris biológia. Az egyetem vezetése ezt a világméretű tendenciát ismerte fel, s szorgalmazta a biológiai oktatási szervezet intézetté fejlesztését.

– *Melyek voltak az ön által vezetett intézet fő kutatási területei?*

– A genetikai kutatásokban specializálódtunk. Amikor megbíztak a biológia oktatásával, az intézet megszervezésével, akkor kijutottam Angliába, Cambridge-be. Ott nemcsak kiemelkedő genetikusokkal, hanem a genetika korszerű irányával is megismerkedhettem. Az akkori időkben ez volt a legizgalmasabb élmény számomra...

– A genetika mely területén értek el kiemelkedő eredményeket Debrecenben?

– Kutatásaink fő kérdése: hogyan alakul ki egy új tulajdonság, hogyan jönnek létre új tulajdonságú egyedek? Ha egy baktérium megfertőz egy szervezetet, az orvos a baktérium ellen gyógyszert alkalmaz, ami eleinte gyógyulást eredményez. De egyszercsak az adott gyógyszerrel szemben a betegségét okozó baktérium ellenállóvá válik. Azért, mert a baktériumok új tulajdonságra tesznek szert. Képesé válnak az adott gyógyszer jelenlétében is növekedni. Sőt, sokszor kifejezetten jó nekik, enélkül már nem is tudnának létezni.

Ezek a tulajdonságok hogyan jönnek létre? Vajon a gyógyszer váltja ki, vagy a gyógyszer csak szelekciós tényező? Mert a baktériumok között mutáció révén – tehát teljesen véletlenszerűen – mindig előfordulnak gyógyszerrel szemben álló egyedek, ha kellő számú a népesség, a populáció. Még ma is sok vita folyik afölött, hogy az élő szervezetekhez jutó külső környezeti tényezők, mint például az antibiotikumok, gyógyszerek, amelyek megakadályozzák ezeknek a növekedését, vajon közvetlenül váltják-e ki az új tulajdonságot, mint szelekciós tényezők, vagy pedig mind a véletlen genetikai változások, mind a környezeti hatások gyanánt irányítják az élő szervezetnek a fejlődését. Másik kutatási irányunk kapcsolatban volt a Biogal Gyógyszergyár debreceni jelenlétével. Milyen módon lehet olyan új tulajdonságokra szert tenni egy élő szervezet működésében, amely a gyógyszerek előállítását gazdaságosabbá teszi, esetleg megváltoztatva a gyógyszerek szerkezetét, jobb, újabb gyógyszerek előállítására adva lehetőséget.

– Tudományos kutatásai során mi jelentette a legnagyobb kihívást?

– A legnagyobb kihívást a természet jelenti. A természet törvényszerűségeit szeretnénk megérteni. Minél többet dolgozik, minél többet ismer meg valaki, annál több új problémával találkozik. A kutatás az nem olyan, hogy az ember megold valamit, és ezzel vége... Egyrészt nincs olyan kérdés, aminek a végére lehetne járni, másrészt egyre szélesedik a kutatott terület. A problémáknak a száma nem csökken, hanem nő.

– *S mi volt az ön számára a legnagyobb siker tudományterületén?*

– Számomra az jelentett nagy örömet, hogy részt vehettem a tudomány művelésében. A tudomány rendkívül gyors fejlődéséhez Magyarországon nem voltak mindig kedvezőek a körülmények. Az már önmagában nagy dolog, ha valaki felismeri, melyek azok a legfontosabb kérdések, amelyekkel érdemes foglalkozni, amelyek a tudomány fejlődésének fő irányába esnek. A sportolók úgy mondják: nem a győzelem a fontos, hanem hogy eljussak az olimpiáig... A tudományágban az utókor dönti el, mi az, ami maradandó. De résztvenni ebben a tevékenységben, a tudományos közéletnek részévé válni, nem csekélység. A tudomány művelése kollektív tevékenység. A nemzetközi tudományos életben dolgozni életforma. Tudományos eredményt nem lehet elérni sem a hazai intézeti háttér, sem a nemzetközi tudományos életben való részvétel nélkül. Aki más emberek szerepét nem tartja a saját magáéval egyenlően fontosnak, az nem lát világosan.

– A mai pénzszűke helyzet nem fenyeget-e a lemaradás veszélyével a tudományos kutatások vonzásában?

– Szegényen nagyon nehéz kutatni. Hátrányait és nehézségeit érzi, aki csinálja. Vannak olyan lehetőségek, amelyekkel ha él az ember, kedvezőbb helyzetbe kerülhet. Az utóbbi tíz évben nem volt olyan kollégám, aki nem lett volna rövidebb-hosszabb ideig jó minőségű nyugati intézetben. Sok lehetőség adódik ilyen kapcsolatok teremtéséhez. Természetesen meg kell teremteni azokat a feltételeket, hogyha valaki külföldön van, legyen neki érdemes hazajönni.

– *Fiai követték a pályaválasztásban: első fia kutatóorvosként, második idegsebészként dolgozik.*

– Az orvosi szakmát nagyon fontos és szép hivatásnak tekintem. Mindenki megtalálhatja benne azt, ami számára a legfontosabb: lehet kutató vagy gyógyító. Gyermekeim nem vetették meg azt, amit csináltunk –, a feleségem gyógyító orvos – hanem érdemesnek látták folytatni.

Szabó Gábor professzor munkáját több évtizede töretlen kedvvel végzi. De nemcsak szakmájában leli örömét. Legkedvesebb sportja a tenisz és az úszás. A fehérgyarmati Egészségügyi Szakszervezet teniszversenyein többször szerzett párosjátékban dicsőséget a debreceni egyetemnek. Minden évben részt vesznek a Cseh Zoltán emlékére rendezett bajnokságon. Télen síelni szeret. Szívesen olvas a szépirodalom mellett kultúrtörténeti, lélektani műveket is. Büszkén meséli, hogy hat unokája közül a legnagyobb már 18 éves!

Pásztor-Balogh Judit

Csúcstechnika az izotópdiaosztikában

Beszélgetés Galuska Lászlóval,
a debreceni Nukleáris Medicina Központ vezetőjével

Galuska László főorvos ez év februárjától a klinika önálló intézeté vált Nukleáris Medicina Központjának a vezetője. A Szegedi Orvostudományi Egyetemen tanult, s már diákkörösként foglalkozott az izotópdiaosztikával. Tanulmányai befejeztével 1972-ben a szegedi I. sz. Belklinikán kezdett el dolgozni Julesz János professzor mellett. Előbb belgyógyászatból, majd izotópdiaosztikából is szakvizsgázott. Szakmai tapasztalatokat Csernai professzor intézetében szerzett, szintén Szegeden. Az 1980-as év új feladat elé állította Galuska doktort: a kecskeméti új megyei kórház izotópdiaosztikai osztályát szervezte meg. Tizenöt évig vezette az osztályt, mialatt két planáris gammakamerával gazdagodott felszereltségük. Szakorvosok és asszisztensek szakmai képzését segítette. Irányításával Bács-Kiskun megyében Baján és Kiskunhalason sikeresen állították az izotópdiaosztikát a betegség-felismerés szolgálatába. Kecskeméten, vidéki kórházban dolgozva, egyetemi háttér nélkül védte meg 1991-ben kandidátusi disszertációját az inhalációs tüdőszcintigráfia témaköréből. A debreceni egyetemen a kétféles Elscint Spect március 28-i átadása újabb csúcstechnológiai eszköz belépését jelenti az izotópdiaosztikába.

Az új és régi vizsgálati eljárásokról, szakmai ambícióiról faggattam az új intézetvezetőt.

– *A radiológiában egyre korszerűbb lehetőségekkel bővül a diagnosztikus vizsgálatok köre. Mi az izotópdiaosztika lényege? Mi az a sajátos vonása, amit a többi diagnosztikus eljárás nem nyújt?*

– A diagnosztikai munka 70–80 százalékra megoldódik az úgynevezett strukturális vizsgálóeljárásokkal. Közéjük tartozik a klasszikus röntgen, és az újabb leképezőeljárások, az ultrahang, a CT és az NMR. Az orvosi munka nagy része strukturális kérdés: el van-e törve valami, látszik-e valami. Ha az orvos lát valami kórosat a strukturális analízist végző készülék segítségével, megvan a diagnózis. A radiológiai módszerek általában egyfajta fizikai jelenséget használnak. A

röntgensugarat, az ultrahangot, vagy az elektromágneses sugárzást. A strukturális eltérések mellett az esetek mintegy 20–25 százalékában láthatatlan zavarok is előfordulnak a betegben, amelyek funkcionális, biokémiai, biológiai jellegű kérdéseket vetnek fel. Ezeknek a minőségi-funkcionális kérdéseknek a tisztázására találták ki az izotópdiaosztikát. Hevesi György magyar tudós ezért kapott Nobel-díjat. A izotópdiaosztikában az emberi szervezetbe izotóppal jelölt anyagot juttatunk, amely végigmegy az analizálandó élettani rendszeren. Egy-egy szervet, vagy működést folyamatában, kompletten, élő emberen belül tudunk vizsgálni, ez különbözteti meg az összes többi diagnosztikai eljárástól. Példával illusztrálva: az agyi struktúrának a leképezése CT-vel ma már rutinfeladat. De egy kezdődő agyi vérellátási zavar időben történő kimutatását nem lehet a CT-vel megoldani. Ez esetben az agyi struktúra még ép, időben is vagyunk, a kezdődő agyi vérellátási zavart izotóp módszerrel nagyon jól ki lehet mutatni. Bizonyos lépéselőnyben van az izotópdiaosztika a strukturális eljárásokkal szemben. A strukturális eljárások nagy része sajnos, már csak a definitív állapotot látja. A minőség és a funkció strukturálisan láthatatlan dolgok. Ezért nélkülözhetetlen az izotópdiaosztika.

– *Melyek ma az izotópdiaosztika legfontosabb feladatai?*

– Az évtizedek során változott az izotóptechnika feladatköre. Vannak nagyon régi, hagyományos módszereink. A pajzsmirigy funkcióinak megítélése mindig izotópdiaosztikai feladat volt. Valamikor a radio-immunoassay (RIA) volt az egyetlen módszer a pajzsmirigy hormonszint mérésére, amit ma már nem izotópos technikával is mérni tudunk. A daganatok általában kimutathatók strukturális módszerekkel. Nagyon sokszor azonban, különösen mikor már kezelték ezeket a daganatokat, és az áttét kimutatása lenne a feladat, bizonytalanná válnak ezek a módszerek. A daganat minőségét és az áttéteket sok esetben az izo-

tópvizsgálat deríti fel. Óriási feladata az izotópdiaosztikának a szírvizom életképességének és a koronária keringési zavarainak kiderítése. Napi munkánk legnagyobb részét a szírvizsgálatok jelentik. Sok esetben a baj, az infarktus megtörténte előtt kell kimutatnunk a koszorúér-szűkületet, amikor a beteg szírvizom még megmenthetőnek látszik.

– *Vége a debreceni egyetemen önálló intézete van a nukleáris medicinának. Mit jelent ez a gyógyítás, az oktatás, és a kutatás területén?*

– Debrecenben is az ötvenes évek végén indult az izotópdiaosztikai tevékenység, akár az ország más nagyobb városaiban. Az I. Belklinikán elsők között szervezték meg a pajzsmirigy diagnosztikai ellátást. Kertész László, Szabó Tibor, majd kollégám, Varga József is sokat tett azért, hogy a planáris gammakamerával végzett vizsgálatok jó szakmai színvonalúak legyenek. Eddig az I. Belklinikán részeként működött a laboratórium, ami korlátozottabb anyagi és fejlődési lehetőséget jelentett. A feladat kör egyre bővül. Ebben a régióban már régen nagyobb teljesítményű műszerparkra lett volna szükség. A PET két évvel ezelőtti beindítása komoly előrelépést jelentett ezen a téren, de nem oldott meg számos rutindiaosztikai feladatot. A debreceni orvosegyetem 1995 nyarán elnyerte a Népjóléti Minisztérium 40 millió Ft-os támogatását egy nagy teljesítményű, kétféles izotóptomográf (SPECT) beszerzésére. E nagy teljesítményű készülék gammakamerái a beteget körbe vagy végigjárva elvégzik a gammasugárzás segítségével azt az információanalízist, ami alapján a diagnózis felállítható. Ez a vizsgálat ad például választ arra, vannak-e a beteg csontrendszerében rosszindulatú daganatáttétek.

Magyarországon az orvosképzésben bizonyos lemaradás tapasztalható az izotópdiaosztika oktatásában, miközben a fejlett egészségügyi rendszerekben már a biztosító által kidolgozott vizsgálati menetrendekbe, és így az orvosi mentalitásba is beépítették. Bár a radiológia keretében

az izotópdiagnosztika oktatásának Debrecenben jó hagyományai vannak, a graduális és posztgraduális képzésben még komoly teendőink vannak. Ehhez a mi intézetünkben a legegyszerűbb izotópdiagnosztikai módszertől a csúcstechnológiáig minden bemutatható, alkalmazható.

– Vannak-e fejlesztési elképzelései?

– Műszereink között huszonhárom éves is van. A műszerpark elavult részét feltétlenül szeretnénk lecserélni. Ez elsősorban a pajzsmirigy-diagnosztikai

készülékeinkre vonatkozik. Orvos szakmai szempontból a nemzetközi PET Centrummal szeretnénk szorosabbra fűzni az együttműködést.

– Milyenek a munkavégzéshez a személyi feltételek?

– Egyedül az orvosi utánpótlással volt eddig probléma. A diagnosztikai szakmák ismert halmozott hátrányai miatt nem vagy nagyon ritkán vállalják ezt a szakmát főállásban a kollégák. Asszisztensi gárdánk létszámában megfelelő, nagyon jól képzett.

– Két új egyetemi intézet a régió szakmai központjává válhat. Törekszik-e arra, hogy szorosabbá váljon a szakma művelőinek kapcsolata az új intézettel és egymással?

– Igen, erre törekszünk. A Kenézy-kórház Izotópdiagnosztikai Laboratóriumával már régebben felvettük a kapcsolatot, ami szeretném, ha a miskolci és nyíregyházi kórház izotópos osztályaival is megvalósulna.

Pásztor-Balogh Judit

Helyreigazítás

A Debreceni Városi Bíróság Dr. Vojcek László orvos, felperesnek a Debreceni Orvostudományi Egyetem ellen személyhez fűződő jog megsértése miatt indított perében meghozta a következő ítéletet.

"A Városi Bíróság megállapítja, hogy az alperes az 1992. április 18-án kelt, a Kalifornia Egyetem tudományos rektorhelyetteséhez, Karl J. Hittelmanhoz intézett levelének "még hosszú beszélgetés után sem találtunk semmilyen tényre, ami kérdésessé tenné a Kittermann és társai által írt cikk plagizálását." kitételével;

a Hajdú-Bihari NAPLÓ c. napilap 1992. május 22-i számában "A kínos ügy kettőtöri a sikeres karriert" c. cikkben az alperesi rektor "A karriernek vége" közti cím alatti következő nyilatkozataival: "Sajnos nem volt nehéz megállapítani a visszaélést.", "A dolgozat szerzője Princzkel Erzsébet és férje, Vojcek László, akik együtt dolgoztak Oxfordban, döntésünk értelmében szeptember 1-től elhagyják az egyetemet. Ez rendkívül szigorú büntetés, ...";

A "Kérdőjel" c. alperesi időszakos lap 1992. június 22-i számában a "A Regionális Kutatásügyi Bizottság megerősítette a plágium tényét, valamint azt, hogy ezen etikai vétséget Princzkel és Vojcek doktorok követték el. A vizsgálat során egyetlen olyan adat sem került fel, amely vétkességüket kétségbe vonta volna." című kitételrel a felperes jó hírnevét megsértette.

A bíróság kötelezi az alperest, hogy a felperes részére adjon elégtételt, nevezetesen: az ítélet rendelkező részének vonatkozó részét Karl J. Hittelmannek, a Kaliforniai Egyetem tudományos rektorhelyettesével, Dr. J. A. Kittermannal, a Kaliforniai Egyetem orvosával, Sir Richard Southwood professzorral, az Oxfordi Egyetem kancellárhelyettesével közölje a Hajdú-Bihari Napló közzétételével azonos lapszámában 15 napon belül

fizetett hirdetésként adjon elégtételt, az alperesi "Kérdőjel" című időszakos lap legközelebbi számában adjon elégtételt, az elégtételadást tartalmazó "Kérdőjel" című időszakos lap 1 példányát a Tudományos Minősítő Bizottságnak küldje meg.

Kötelezi a bíróság az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 1 (:Egy:) forint nem vagyoni kárt.

Ezt meghaladóan a keresetet elutasítja.

Kötelezi a bíróság az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek az öt képviselő ügyvéd útján 15 napon belül 7.500,- (Hétezer-ötszáz) Ft perköltséget."

A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság Dr. Vojcek László felperesnek a Debreceni Orvostudományi Egyetem alperes ellen személyhez fűződő jog megsértése miatt indított perében az alperes által előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő ítéletet:

"A megyei bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét részben megváltoztatja és mellőzi annak megállapítását, hogy a "Kérdőjel" című alperesi időszakos lap 1992. június 22-i számában megjelent "A vizsgálat során egyetlen olyan adat sem került fel, amely vétkességüket kétségbe vonta volna." mondat a felperes jóhírnevét megsértette;

az alperes az elégtételadási kötelezettségét mindkétfokú ítélet rendelkező részének közlésével teljesítse;

a felperes nem vagyoni kártérítési igényét elutasítja.

Mellőzi az alperes kötelezését perköltség megfizetésére és kimondja, hogy mindkétfokú eljárási költségeiket a felek maguk viselik.

Kötelezi a felperest, hogy az Illetékhatóság felhívására térítsen meg az Államnak 2.000,- (Kétezer) Ft kereseti és 3.000,- (Háromezer) Ft fellebbezési illetéket."

Barkácsoldal

Gány Géza rovata

Hírek:

Az egyetemi vezetés a kettes kollégiumba látogatott. Miután felmérték a helyzetet, rövid konzultáció után közleményben nyilvánították véleményét. Dr. Szegedi Gyula klinikai rektorhelyettes szerint "az Egyetem számára elfogadhatatlan a II. sz. Kollégium nyári felújítása" s emiatt "a városi önkormányzat utólagos engedélyével az épületet műemlékké nyilvánítjuk". Kevésbé megbízható informátorunk szerint ezentúl a kollégiumban az eszmei érték megőrzése lesz az alapelv. Ez kb. annyi konzekvenciával fog jární a hallgatóság számára, hogy az elromlott csapoknak jelen állapotukban kell megmaradniuk. A "feketén szerelők", javítatók ezentúl a Kollégiumi Bizottsággal kerülnek szembe.

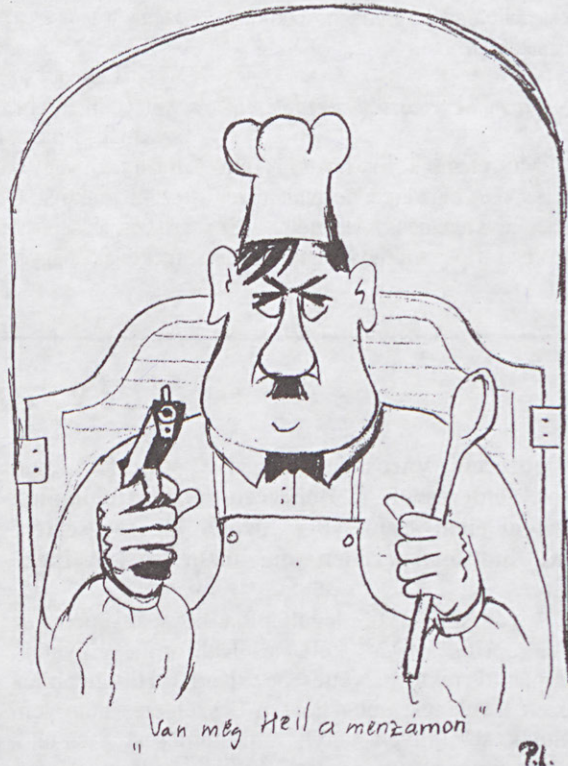
Újdonságok, ötletek:

Számítógépes barátaink megtréfálása örökzöld ötletek nagy zsákja. Ezen a héten azt az ajánlatot adhatom hűséges olvasóinknak, hogy (bemelegítésképpen) gyakorolgassák a számítógép konnektorán a "halkan-de--biztosan-áramtalanítók" figurát. A megtréfált alany lelkifröccse alatt vágjunk ártatlan arcot, majd kis idő múlva keressük meg a **RESET** gombót. Jó szórakozást!

Házifeladat:

Sándor, József és Benedek nevű ismerőseink zsákja kiszakadt. Milyen megoldásokkal lehetne megsűrgetni a tavasz érkezését? Helyes megfejtőink találkozhatnak pl. velem, meg velem, illetve velünk. (Elnézést, de mindig belegányolnak.)

Ennyit mára a barkácsolás szerelmeseinek. Viszontlátásra!

FŐZŐCSKE DE ÓVATOSAN

-G.G.-

(A konyhaführer ajánlata)

Receptek

Lecsó "második emelet" módra: (Hozzávalók 4 személyre: 1 üveg lecsó, lábas, evőeszközök, esetleg tányér) A lecsót melegítsük meg, majd ízlés szerint sózzuk, borsozzuk. Forrón vagy langyosan tálaljuk. Jó étvágyat!

Vajaskenyér: (hozzávalók 1 személyre: 1 szelet kenyér, vaj vagy margarin) A kenyérszeletet lassú, egyenletes mozdulatokkal - akár kés segítségével - oszlassuk el a kenyér egyik oldalán. A másik oldalával lefelé a tenyerünkre helyezve fogyasztható.

Könyvajánlat

Milton: Elveszett paradicsom. Egy nagyszerű, érzelmes könyv, mely méltán számít alpműnek a lecsó és paradicsomos káposzta szerelmesei között. Rengeteg fordulat, megdöbbentő leírás egy kolbász haláláról, s végül az elveszett paradicsom titkára is fény derül. (Haspók Kiadó, 1996. bőrkötésben mindössze 799 Ft.)

-G.G.-

Megmutatod a DÖK-ödet?

Mint bizonyára mindenki tudja, a Diákönkormányzat választmány (ej, de hivatalos vagyok) új Ügyvivő Testületet választott március 20-án. Ezért aztán úgy illómos, hogy ha már ők csinálják az újság ezen részét, akkor ír(at)hatnának néhány szót magukról. Az elkövetkező néhány sor tehát szólna a Testület tagjairól, céljaikról, terveikről, melyiküknek van családi vállalkozása és mit kell venni tőlük, arról, hogy miért annyira jó mindenkinek; egyszerűen, kedves Olvasó, ha kíváncsi vagy rá, hogy mit mikor miért, akkor ez a te oldalad.

Szabad Zoltán, elnök:

- Mit követsz el annak érdekében, hogy osztatlan sikered legyen a diákok körében?

- Elsődleges célunk, hogy a diákság és a rektori Hivatal között létezzon egy közbülső lépcsőfok, mely a kommunikációt hivatott megkönnyíteni mindkét irányban. (Levi be.) Az ügyvivők munkájába túlsá-

gosan beleszólni nem akarok, de tevékenységüket picit koordinálni kell. (Levi ki.) Pl. nem ártana, ha becsuknák maguk mögött az ajtót. Másodsorban protokolleseményeken képviseltem a DÖK-öt (tanévnyitó, eskü, stb.)

- Mit szeretnél?

- Gyertek el a nyilvános ÜT ülésekre! A maira szerintem nem sokan jönnek el, de talán hagyományt tudunk teremteni. Először eljön öt ember, majd tíz, végül nem fogunk elférni a Barnateremben.

- Mi a fene. Mivel tudnád feldobni ezt a nagyon unalmas cikket?

- Tervezzük egy "DOTE Média Centrum" megalapítását, amelyben helyet kap az újság (nagyon jó, lesz hol gépelnem - a szerk.), a lassan mindhárom kollégiumra kiterjedő KoliRádió, valamint egy esetleges belső tévéadás.

- No, kedves propagandista, beszélj, de nyomban!

- A kommunikációt három ponton indítjuk el. Először is hirdetőtáblákat állítunk fel mindhárom koliban és az Elméleti Tömbben, a professzori tábla mellett (valószínűleg nagyobb is lesz nála). Második információözőnként van az újság, mely...

- Azt tudom, elvégre én szerkesztem...

- Harmadikban pedig a kolirádió szolgálja a céljainkat, valamint a terbe vett tévéadás. Ezen kívül ide tartozik a nyilvános ÜT ülés, melyen bárki részt vehet. Kb. két-három hetente kerítünk rá sort, de ha igény van rá, akár naponta is. És természetesen továbbra is lehet minket személyesen keresni.

Borbás Zoltán, kulturális ügyvivő:

- Nehéz fába vágta a fejszéd, kedvesem.

- Szeretnék a Klinika Mozit minél hamarabb megnyitni, a diákoknak ez nagyon fontos. Mozi is lesz szeptembertől, ebben Moór Zoli segít nekem, szponzori támogatást fogunk kérni a Magyar Mozgóképek Alapítványtól, vagy a Filmklubbarátok Szövetségétől, vagy mindkettőtől.

- Egyéb kulturális táplálékkal meg tudsz-e mindenkit örvendeztetni?

- A Klinika Moziban rendszeresen fel fog lépni egy színjátszó társulat. Ennek fejében próbalehetőséget kérnek tőlünk, ez megoldható a délutáni időszakokban. Más nem is kérnek cserébe, azaz a belépő praktikusán ingyenes lesz. Az Egyetemi Napokra szereztünk egy fiatal művészt, a kiállítását meg lehet tekinteni, még üveget kell szerezni a képekre. Megcsinálom továbbá az ötletládákat (tudom, hogy hülye neve van), melyek a hirdető mellett/alatt lesznek. Túl nagy részt nem teszünk rá, hogy bombát ne lehessen bedobni.

Kardos László, ügyvezető:

- Mit örököltél az előző ÜT-től? (Csak vicceltem.) Mit tudnál mondani az Olvasóknak?

- Első benyomásom: nagyon jó, hogy többen vagyunk, nagyobb a kapacitás, ha bejövök az irodába, látom, hogy mennek a dolgok. Jó, hogy most már van propaganda, a nyilvános ÜT

ülés jól sikerült. (Lacival a riport két nappal később készült, így hát aztán tudja meg ország-világ, hogy nem öten voltak, mint azt Zoltán várta - a szerk.)

- Sokakat érdekelne az átöröklés.

- Úgy látom, hogy amit a régi Testülettel elkezdtünk, azt a mostani elfogadta - annak ellenére, hogy ők támadtak minket legjobban - és úgy is adják elő (a nyilvános ülésen pl.), mintha velük együtt csináltuk volna. Elfogadták azokat az embereket is, akikkel mi együtt dolgoztunk és ennek igazán örülök, mert ezzel tulajdonképpen elismerik eddigi munkánkat, ami eredményeket elértünk, azt tiszteletben tartják. Az előző DÖK-re is azt mondtam, hogy ilyen még nem volt, ez az új még olyanabb lehet...

Máthé Levente, propagandista

(igazándiból "propagandista manager", de a "manager"-t most hanyagoljuk, különben mindenki rögtön elhajtja az újságot)

Fülöp Péter, oktatási ügyvivő

- Jól gondold meg, hogy mit fogsz most mondani, mert ha elszúrod, a diákság karóba húz.

- Én egy jól működő stafétabotot vettem át. Célom, hogy a hallgatói sérelmek artikulált megfogalmazást nyerjenek az illetékes intézet felé.

- Nézd, hogy figyelnek az Olvasók, örvendeztesd meg őket valamivel!

- Többen is tudják, hogy a szakkollégium be fog indulni, ebben elődöm munkáját szeretném folytatni. Valamint - ez ma merült fel - szeretnék egy őrzött biciklitárolót létesíteni itt, a Klinikán.

- Egyéb?

- Tagja vagyok az Oktatási Bizottságnak, igyekszünk elérni, hogy a hallgatói terhek tovább ne növekedjenek. Ezen kívül a Felvételi Bizottságban is részt veszünk, valamint a felvételi előkészítő tanfolyam munkáját is segítjük. Összehívtam az Egyetemi Tanács diákkörművét egy ülésre, ahol a körműkre fogok nézni, hogy vajon miért nincsenek jelen rendszeresen az Egyetemi Tanács ülésein.

Gáspár Sándor, külügyi ügyvivő

- Jobb lesz, ha most beszélsz, a fiúk úgymint kihúzzák belőled...

- Gondolom, a munkámban sok az evidencia, gondolok itt a más egyetemekkel felveendő kapcsolatokra. Sikerült szervezni egy találkát, melyre eljön minden debreceni egyetem DÖK-e, HÖK-e, itt megbeszéljük a hétvégi HÖKOSZ ülésel kapcsolatos dolgokat. Van már egy belga egyetemmel is kapcsolatunk, a 22000 diákjával együtt. Ezen kívül fel szeretnénk állítani itt egy EMSA irodát, ezt már elődeink elkezdték, mi folytatjuk, bár az EMSA-val egyelőre nem sikerült beszélni...

- Milyen egyebekkel tudsz szolgálni? Rövid legyen, mert egyoldalosan terveztem a cikket és ez máris nem jött be. Már így is le kellett vennem a betűméretet tízesre. Még egy ilyen csőrös bandát...

- Én kezelem Levivel az akut problémákat, pl. selyemvásárlás a hirdetőre, kőművest keríteni...

Várjatok, még ezt olvassátok el!

Ha valakinek kérdése van a fenn elhangzottak kapcsán, vagy bármi más egyébről, melyre a DÖK adekvát választ tud adni, akkor egy pillanatig se habozzatok: tépjetek ki valamelyik füzetből egy lapot (tanácsos üreset), írjátok rá, hogy mi a gubanc és ezután dobjátok be az ötletládába.

És akkor rögtön hadd javosoljak valamit. Ugyan, töltsétek már ki egyúttal az újságban található kérdőívet, melynek három haszna van:

1. Erre ráírhattok bármit, és megspóroljátok azt a füzetlapot.
 2. A kérdőív ki lesz töltve és be lesz dobva, amitől én rögtön elolvadok.
 3. A kérdés meg lesz válaszolva.
- Ezenkívül a macska meg a fára lesz felmászva, amely ugyan nem egészen tartozik ide, viszont legalább annyira magyartalan.

Idegen szavak és kifejezések:

DÖK - Diákönkormányzat

ÜT - Ügyvivő Testület

HÖK - Hallgatói Önkormányzat

HÖKOSZ - Hallgatói Önkormányzatok Országos Szövetsége

EMSA - European Medical Schools' Association

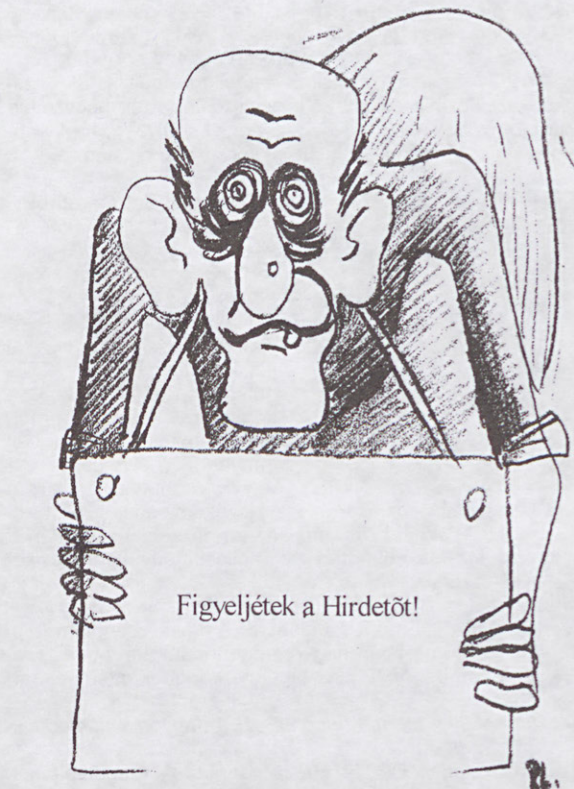
-dízájn-

Kollbiz

"New Power Generation"

Az biztos, hogy új, s hamarosan az is kiderül, mennyire erős. Megújult a DÖK, megújult a Kollégiumi Bizottság; többnyire új emberek, tiszta lappal indulnak. Az elmúlt hetekben két, bennünket, diákokat közvetlenül is érintő esemény történt (a levont 1000 forintokon és egyebeken kívül): a DÖK vezetése kicserélődött (*részben - a szerk.*), a kollégisták pedig tanulhatják az új neveket, ha majd a felmenő ági rokonokat emlegetik...

Ami elsomorító: a teljes nihilizmus és érdektelenség a "világra nyitott ifjú egyetemi polgárok" részéről. Lehet, vannak egyikünknek-másikunknak rossz beidegződései, azonban az idegi neuronhálózatok igen tanulékonyak - ezt mi tudjuk. De ha a cortex cerebri mégsem segít, akkor sem kell megjedni: tanácsot kérünk prof. Kovács Pétertől, hogy javasoljon valami hatásos blokkolót a tévútra került idegi impulzusok megfékezésére. Szerencsére a diákoktól közvetlenül befutó információk azt sugallják, azért a többség követi a fejleményeket. ("A csendes tömeg" a háttérben nem aktív, de figyel!) Aki a többséghez tartozik, annak minden bizonnyal van némi rálátása a körvonalazódó tervekre, elképzelésekre. Az eddigieknél sokkal szorosabbra kell fogni az együttműködést a két szervezet között, ami azt hiszem érthető, hiszen diákszervezetekről van szó, melyek közel hasonló célokért küzdenek - és hát ugye "egységben az erő". Ezirányú elkötelezettségét természetesen a megfelelő fórumokon mind a DÖK, mind a Koll. Biz. kinyilvánította, s hamarosan nem egy a közös tervekből valóra válik.

Kicsit részletesebben a Koll. Biz. -ről. Először, s elsősorban úgy érzem, köszönettel tartozunk a régi csapatnak és mindenkinek, aki dolgozott a kolierért, kolisokért. Nemcsak az új Koll. Biz. nevében, hanem - mivel a kolisokat is mi képviseljük - a kolisok nevében is. Sokan nem tudják, mi történt a háttérben - sokan talán még azt sem látták, ami az orruk előtt történt - az elmúlt években, ami talán az akadozó információáramlás miatt volt, talán más miatt, de hogy micsoda meló három kolí ügyeit intézni tanulással mellett, azt ti elképzelni sem tudjátok (mi sem...). Az újak nevében kérünk minden kollégistát, bármilyen problémája van (szobacsere; kolidíjak; halláskárosult zeneőrültek, akik hajnali 2-kor maximum hangerőn AC/DC-t hallgatnak meg miegyebek), bármelyik Koll. Biz. tagot felkeresheti, és elmondhatja, mi nem tetszik neki (majd a szobabeosztásoknál megnézheti magát...). Az illetékesek névsora és szobaszáma minden koliban ki van függesztve, ill. a Koll. Biz. iroda mindenki előtt nyitva áll. Szeretnénk, ha többet tudnátok a Koll. Biz. tevékenységéről, választ kapnátok a miértekre - de ehhez meg kell kérdezni, hogy "miért" és egy Koll. Biz. tagot kell kérdezni, nem a szobatársakat.

Bízom benne, a jövőben legalább megmaradnak az eddig elért dolgok (a célunk, hogy még jobb legyen) és nem dőnnek romba értékes "építmények". Csak rajtunk (értsd: az összes DOTÉ-s diák) múlik!

Szabó Péter

Emir Kusturica: Underground

Előszóként: Cannes, 1995, Arany Pálma, méghozzá sorrendben a második. Emil Kusturica a szarajevói születésű fiatal filmrendező, kit a sajátos képviselő jugoszláv új hullám egyenes ági követői közé soroltak korai filmjei alapján, majd nemzetközi elismérésre tett szert az Arizonai Álmodozók sikerével, valósággal sokkolta a filmvilágot legújabb munkájával. Nem sok film készül mostanában, amely akár a legkisebb mértékben is éles közéleti, avagy politikai vitára sarkalta volna az európai filmélet esztétáit, s rajtuk keresztül egész népcsoportok ellenérzéseit keltette volna fel. A "hűvös európai liberális elme" annyira rátunyult a közhelyekből fabrikált lelki konfliktusok képi ábrázolására, elemzésére, hogy egyszerűen meghökölt a számára századokon át ismeretlenségben stagnáló balkáni ember érzésvilágán.

A film a legjobb lett Cannesban, és sokan ezt csak annak a számlájára írják, hogy napjaink egyik legaktuálisabb, háztáji válságáról szól. De (és hördült fel sok éles szemhez társuló kiváló elme), nem úgy, ahogy egy szimpla, jóérzésű, kontinensünk fia látja, nem szánakozva és békét áhítva, hanem a férfias, egyszerű szerbhez illő harci erények álarca mögül. Nos, mióta a délszláv háború tart senkit nem érdekelt, hogy Kusturica, mely nemzet fia. A várakozás ellenére, s a beharangozott film után bármennyire is szerbbuzinak titulálják, az illető szerbek erről abszolúte más véleményen vannak. Hiába hasonlítják enyhe rosszindulattal a III. Birodalom udvari filmeséhez Leni Riefenstahlhoz, Emirt ugyanúgy kinézik manapság Belgrádból,

mint Szarajevóból. Erre egyszerű a magyarázat; barátunk kicsit régimódián (vagy rapszódikusan ?), de echte jugoszláv. Egy nép tragédiája zajlik ott lenn délen. Egy etnikai massa folyik szét megállíthatatlanul, mintha gyerekkori fényképeket darabolnánk fel szenislis aggyal. Kusturica hibázott; túl korán vette fel a kesztyűt, s fordítva húzta fel. A film így csak annyira jó, amennyire nem. Egy mese önt formát előttünk abszolút múlt időben, s gyászosan jövő idejű utalások nélkül. Egy szerb családregény, melynek története a jelenlegi helyzet indukálta rendezői érzések magyarázatául szolgál. Bár Kusti csak helyzetrajzokat akart skiccelni, nagyon is egyértelmű, kétes moralitású képek peregnék a vásznon. Persze mondhatnánk, hogy a film azért oly véletlenül részrehajló, mert a mozikban csak a leredukált 7. változat fut. Az első még 5h40min volt, most csak 2h47min... De ha sérült is volna a drámai szál, miért pont azok a jelenetek mentek volna talonba, melyek által egész más megvilágításba került volna az alkotás rendezői motivációja. Kusti túl nagy, s mi göcsörtös fába vágta a fejszéjét. A lényegét úgy kell kihámozni; hogy arrafelé miért usztasázzák, ill. csetnikezik egymást Isten nem is oly jámbor teremtményei. Furi. Méghogy a szerb ágyúk egy 50 éve érő vérbosszú jegyében rendezték át a piacot Szarajevóban? Lehet. Objektív is lehetne, de kik szenvednek itt végig 2 és fél órán át? A szerb testvérek, az igazi morcos, balkánszagú, jugó hazafiak. A bajok forrását botorság a XX.század utolsó

2/3-ban keresni. Egyedi meglátásra vall a szerző véleménye, miszerint a frontvonalak nem az eltévelyedett jugó etnikumok, hanem köztük s mindenfajta idegen befolyás között húzódnak. Ezalatt értendő a film három felvonásának megfelelően: a németek, kommunisták, s az egész világ (ENSZ).

Akikről szól, a szereplők valóban megkapó karakterek. Marko és Crni nevezetű duhaj cimborája magukon viselik egy jobb fajta rablóvezér minden vonását. Minden tettük csupa tűz, s bár irdatlanul durvák egymással, valami közös bennük, s szűk társaságukban. A legegyszerűbb ösztön, s érték, mely itt annyira nagy becsben áll, annyira egyetemesen ösztinte és primitív, hogy mindenkit magával ragad a felsőbb humán értékek ellenében: ez az izzó, ragaszkodó hazaszeretet. Ha álarcot keresünk tetteink elé, e mögött sok minden elfér.

A történet röviden, kronológiai sorrendben: I. rész: harc a német megszállókkal. A korabeli híradóbetétek sejtnei

engedik a következményeket. Zágrábban valamivel jobban oda vannak a német katonazenéért, mint Belgrádban. Kellemes szatirikus jelenetek.

II.rész: Tito, s a kommunizmus igája alatt a nép még mindig a partizánvilág logikája szerint tengeti életét. Állandó fenyegettség mellett bunkervilágban készül az Ellen ellen. Marko, mint a rendszer tagja éveken át táplálja társaiban a harci tüzet, de a bunkerén kívülről. Tito halálával a nép előjön a föld alól, s aktuális ellenségképet formál magának.

III.rész: a felgyülemelő feszültségek elfolyása

egyre egyértelműbb irányt vet. Jöhet a kifacsart történelmi beszólás: Európa a Balkán puszkaporos hordója. A jelenkori pusztulásért az idegenek a felelősek. A gonosz kéksipkások gyávák, fegyvert árulnak stb. Marko persze ismét megszállottan árulja népét a haszonért, de ezuttal pórul jár. A háborút már csak önnön gépezetének lendülete hajtja. A biznisz, a haszon, az olcsó fegyver. Markót enyhén agyszegény öccse veri agyon, miután rájön üzelmeire. Ám az ő sorsa is megpecsételődött. Crni, ki ez idő tájt egy csetnik bandában folytatja háborúját a németek ellen, csövégre kapja a maradék szereplőgárdát, majd egy kútba öli magát. Ezzel az utolsó főhős is távozik az élők sorából. Nem voltak épp angyalok, de az eltévelygés itt a kis bűn kategóriájába tartozik. Utolsó vízióként az egész bagázs egy valódi balkáni lagzi keretein belül a széthulló világ, s Jugoszlávia egy darabját jelképező leszakadó földnyelven elúsznak a folyón az örökkévalóságba.

Ha ráérvünk valami szerencse folytán Kusturica legmélyebb gondolataira, akkor igényes filmet látunk. Ha nem, akkor csak nevetünk a poénokon, de egyre kelletlenebbül. Érezzük, hogy itt bizony nem smakkol valami. A mélyebb összefüggések sántítanak, az értékek hamiskás formában bontakoznak ki.

Forgalmazó témameghatározása: jugoszláv tragikomédia. Százszor tragédia, ez a nem komédia. A nézőtér

meglehetősen csendes a végére, s a fásultság nem csak a fáradtság függvénye.

Ha ezek ellenére van kedvetek megnézni - jól lehúztam -, megtehetitek a Hungária Moziban április 18.-21.-ig illetve, 24-én. Szigorúan 14 éven felülieknek. Sziasztok!

- szinemőr -

(No, én már biztosan megnézem. De ha mégsem, akkor megyek délre együttérezni - a szerk.)

Itt nézhetitek meg a fenti filmet:

Hungária Mozi: 18 - 21., 24.
Művész Mozi: 26 - 28. Underground

Az utolsó szó jogán

Sajnos - terveimmel ellentétben - nem sikerült az első oldalra begyűrti mindent, ami az újsággal kapcsolatos.

Először: mindenféle panasszal lehet traktálni minket személyesen is. Hogyha valaki nem bírja tovább visszafogni az indulatait, mint pl. "mit képzelnék ezek magukról?! majd én jól megmondom a magamét", akkor bántsátok:

őt,

vagy őt,

vagy mindkettőt.

Másodszor: kimaradt az apróhirdetések kérdése. Ugyanis az a szuper ötletünk támadt, hogy az egyetem polgárai ingyen adhatnak fel apróhirdetést az újságban. Ha szükséges, a továbbiakban erre készek vagyunk akár egy egész oldalt is szánni - ez csak a beérkező hirdetések számától függ.

Ezért aztán, kedves Olvasó, hogyha hirdetni akarsz, hát ne habozz, dobj be egy cetlit valamelyik ötletládába, írd rá a neved (lányok címet és telefonszámot is, valamint azt, hogy mikor vannak otthon egyedül - a szerk. csúnya oldala), meg a hirdetés szövegét. A hirdetés méretére egyelőre nem kívánunk korlátozásokat tenni, csak annyit kérünk, hogy maradjatok az ésszerűség határain belül (tartsátok szem előtt azt, hogy apróhirdetés).

Végezetül annyit szeretnék még előrevetíteni, hogy a májusi számot megpróbáljuk május közepén kiadni (de július előtt mindenképpen), előreláthatóan 20 oldalban fog megjelenni, ha ezt minden érintett személlyel sikerül egyeztetni. Újra a billentyűzethez engedjük G.G.-t, a barkácsolás guruját, catchernek is biztosan lesz egy-két szava, lesz egy hirdetés, amit a SOTÉ-ról kapunk és állítólag nagyon fontos, továbbra is lesz szinemőr-féle filmkritika, és P.L. is rajzol nektek csodaszépeket. Viszlát májusban!

*Erőszó Csaba
Palotás László
F. ...
Tibor ...
Baló Péter
Borsos László*

Kérdőjel A Debreceni Orvostudományi Egyetem lapja.

Felelős kiadó: dr. Muszbek László rektor.

Felelős szerkesztő: Filep Tibor.

Szerkesztőség: a diákönkormányzat irodájában. Telefon: 411-600/5220. Telefon/fax: 415-753.

(4012 Debrecen, Nagyerdei krt. 98., II-es kollégium, földszint)

Tördelés-tipográfia: Magulya László (Oktatásfejlesztési Központ).

Sipőcz Csaba (DÖK)

Nyomják: a DOTE házi nyomdájában.

Terjeszti: a szolgáltatási osztály és a diákönkormányzat.